

Posamezna številka stane 1-50 din. Poštnina plačana v gotovini.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo v Mariboru, Koroška ulica št. 5. Zokloplati se ne vračajo. Upravljajo sprejeto naročila, tiskarne in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne ogledbe primeren popust. Nezapadle reklamacije so polni prošle. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.605. Telefon Interurban št. 111.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

15. številka.

MARIBOR, dne 26 marca 1925.

59. letnik.

Nezakonitosti pri volitvah in samostojni demokratije.

(Iz govora poslanca dr. Hohnjeca v verifikacijskem odboru.)

Samostojni demokrati bi radi SLS na Stajerskem ukradli eden mandat.

Samostojni (Pribičevičevi) demokrati so proti volitvam v okrožju Maribor—Celje vložili pritožbo z namenom, da se kratkoma razveljavi 25.000 oddanih glasov, oropa Slovenska ljudska stranka enajstega mandata ter ustvari drugi mandat za samostojne demokratije. Pritožba govori najprej o »agitaciji duhovščine in zlorabi vere«, potem o »protidržavnosti« SLS in končno o »nepravilnih imenikih.

Na prvi in drugi del pritožbe

je odgovoril dr. Hohnjec:

Na čelu pritožbe stoji kajpada agitacija katoliške duhovščine »ob priliki bogoslužnih dejanj.« V pritožbi ni naveden niti eden slučaj: noben duhovnik, noben kraj, nobeno bogoslužno dejanje. Kateri duhovnik je izvršil tako agitacijo, kje, pri katerem bogoslužnem dejanju, o tem ni niti enega gotovega podatka. Zato pa se ta prvi in glavni argument mora kratkoma zavrniti po znani filozofski prisplovi: Quod gratis asseritur, gratis negatur — kar se trdi brez dokaza, se zavrne brez dokaza. Istina pa je, da slovenska duhovščina ne samo da cerkve ni zlorabljala v agitacijske svrhe, tudi vobče ni skoro nič ali pa primeroma malo posegala v agitacijo.

Je pa še druga stvar. Samostojni demokratije so sami šli na pot, katero so predbacivali takozvanim klerikalcem. Izdali so letake, v katerih so razglasili neko naredbo s podpisom papeževega tajnika Gasparija, s katero naredbo naj bi bil baje kardinal Gaspari zabranil kandidature slovenskemu duhovništvu. To je potvorbena naredba kardinala Gasparija, in to je zloraba cerkve in vere, ki so jo uganjali liberalci.

Istotako lažnjiv je drugi del v pritožbi, da je Slovenska ljudska stranka vodila agitacijo »z razširjenjem plemenske mrznje, s katero je uspela zlasti v okrajih na državni meji, kjer se ljudstvo še ni moglo popolnoma sprostiti pogubnih vplivov svoječasnega avstrijsko-nemškega pritiska.« Te besede vsebujejo grdo denunciacijo in obrekovanje Slovenske ljudske stranke in slovenskega ljudstva ob državni meji. To ljudstvo je v najtežjih časih pogumno in vztrajno stalo na braniku Slovenije in slovanstva, in grda nevhvaležnost je, ako ga

samostalna demokratska gospoda skuša v Beogradu prikazati v protinarodni in protidržavni luči. Nasprotno je istina, da so samostalni demokratski agitatorji vzbujali plemensko mrznjo. Tako je, da navedem samo eden ali dva primera, nek učitelj v župniji ob skrajni točki našega ozemlja, onjevit pristav samostojne demokratske stranke g. Robnik, — ne bi navedel njegovega imena, če bi stvar ne bila na sodišču, došel na zborovanje naše stranke, ki ga je hotel razbiti in tamkaj hujskal ljudi z izjavo: »Dr. Korošec je Slovence Srbom prodal.« Nek drug mož, ki je bil okrajni kandidat samostalne demokratske stranke, je na shodu v nekem drugem kraju blizu državne meje izrekel isto hujskajočo izjavo proti dr. Korošču. Ako se pomisli, kako samostalna demokratska stranka v Beogradu nastopa klečepazno in vdano napram centralizmu in vladajočemu narodu, moramo tako hujskajočo agitacijo imenovati umazanost in hudobijo prve vrste.

Glede »nepravilnosti« volilnih imenikov

je govornik natančno obdelal vse slučaje, ki se prvotno samim samostojnim demokratom — predsednikom volišč niso zdeli nepravilni. Razlike med abecednimi in stalnimi imeniki v par slučajih so pa itak v škodo SLS in ne morejo služiti apetitu samostojnih demokratov po drugem mandatu. Ker se je končno edini slučaj napake v zapisnikih volilnih odborov izkazal kot prava malenkost, je rekel dr. Hohnjec:

Mesto da ta gospoda opisuje v pritožbi določbe zakona o vseh formalnostih, katerih se je treba držati pri sestavi zapisnikov volilnih odborov in pri njihovi oddaji glavnemu volilnemu odboru, bi bila veliko boljše storila, da bi bila svoje pristaše — med njimi tudi svoje voditelje, kakor n. pr. dr. Goriška, dr. Božiča — natanko podučila o vseh teh določbah. Saj je velika večina tistih predsednikov volilnih odborov, ki so pri sestavi in predaji zapisnikov volilnih odborov napravili kakšne formalne napake, v taboru samostalne demokratske stranke.

V volilnem okrožju Maribor—Celje je bilo vložnih 14 kandidatnih list. Vse kandidatne liste so imele ali vsaj mogle imeti na vseh voliščih svoje zastopnike. Ako bi se bile na nekaterih voliščih godile nezakonitosti in nepravilnosti, ki bi zadevale sam izid volitev, bi se bile poedine stranke gotovo dvignile zoper take nepravilnosti. Nobena stranka ni tega storila. Edino je samostalna demokratska stranka, ki je pred, med in po volitvah imela vso upravo Slovenije v svojih rokah, je dvignila svoj glas zoper nepravilnosti, kojih je, ako katere v resnici obstojijo, sama kriva. Iz tega protesta kriči samostalna demokratski glad po tuji lastnini, po tujem mandatu.

Dr. Pivko je dobil svoj mandat na protizakonit način.

Dr. Hohnjec nadaljuje: Sedaj mi je govoriti o drugi pritožbi, ki pa je bolj resnega značaja. Ta pritožba zahteva, naj se uniči mandat g. dr. Pivka, in sicer zakaj? Zato, ker so se zgodile velike nezakonitosti. To, kar je zabranjeno po zakonu, se je zgodilo pri nas, in sicer glede na zakon o uradnikih. Kar ta zakon prepoveduje, se je godilo. V Sloveniji se je cel uradniški aparat postavil v službo samostalne demokratske stranke in njene volilne agitacije, in to od velikega župana pa do zadnjega sluga.

Veliki župan v Mariboru dr. Pirkmajer je vnet pristav samostalne demokratske stranke. Njegova ljubezen do te stranke ni samo po duhu, marveč je praktična, je dejanska. Kazala se je v obilnih dejanjih za časa velilne agitacije. V tem oziru je bil nad vse značilen predlog velikega župana mariborske za razpored volišč. Po tem predlogu bi se moralo dpraviti veliko število starih volišč in ljudi naj bi se prisililo, da naj gredo po dve do tri ure daleč volit v druge župnije. (Dr. Pivko: Nimate nobene župnije, ki bi bila oddaljena od volišča dve do tri ure.) Baš v mojem okraju, gospod doktor, so župnije, ki imajo več nego tri ure hoda in ki leže deloma 1500 m visoko v gorah. Na ta način bi Slovenska ljudska stranka izgubila na stotine in tisoče volilcev. Ta predlog g. dr. Pirkmajerja je bil popolnoma v skladu z željami in navodili, prejetimi od vodstva in tajništva samostalne demokratske stranke. Slovensko ljudstvo, zlasti kmečki volilci, si bodo prav dobro zapomnili ta ljudomili predlog gospoda velikega župana, ki jih je hotel oropati njihove pravice do starih volišč ter jim pot do volišča zelo podaljšati ali celo onemogočiti.

Gospod veliki župan v Mariboru je med pripravami za volitve kazal veliko vnemo. Prirejal je ankete, sestanke in zборе, na primer kmetovalcev in drugih stanov ter pridobitnih slojev. Tam so se delale obljube o tem, kar bo sedanja vlada storila, razume se, ako ostane na krmilu. V tem je bila obsežena agitacija v volilne svrhe za stranko, ki je dajala po svoji vladi take obljube. Po volitvah pa je izvršitev teh obljub odložena za vedno.

Veliko županstvo mariborsko je pred volitvami kazalo nenavadno veliko brigo za poedine občine, zlasti v Prekmurju. Občina Križevci je dobila 15.000 D, občina Vučja Gomila 15.000 D, občina Puconci 10.000 D. Vse te občine so v Prekmurju. Namen podpore neposredno pred volitvami je prozoren. Istotako je jasno, zakaj so se neposredno pred volitvami s tako radodarnostjo delila odlikovanja.

Veliko županstvo je kazalo veliko zanimanje za volilne izgleda poedinih strank ter si je bilo redno poročati, koliko upanja na zmago ima nacionalni blok, od-

LISTEK.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski pisal Erckmann-Chatrian; preložil Al. B.

I.

Kdor ni bil sam pričča slave cesarja Napoleona v letih 1810, 1811 in 1812, ta si nikdar ne bo mogel predstavljati, kakor visoko se more človek dvigniti v svoji moči.

Ko je šel skozi Sampanjo, Lotaringijo in Alzacijo, takrat so ljudje sredi žetve ali vinské trgate vse pustili pri miru, samo da so mu mogli hiteči nasproti. Po osem do deset milj daleč so prišli nekateri. Žene, otroci in starčki so s povzdignjenimi rokami drli na veliko cesto in kričali: »Živijo, cesar! Živijo cesar!« Človek bi bil mislil o njem, da je kak bog, da vdihava svetu duha življenja in da mora biti vsega konec, ako bi nesreča nanesla, da bi umrl. Za norce so imeli nekateri stare republikance, ki so zmajevali z glavami ter se pri čaši vina drznili reči, da cesar lahko pade. To se je vsem zdelo protinaravno in niti mislili niso na to.

Jaz sem se od leta 1804 učil pri starem urarju Melhijorju Guldenu v Pflzburgu. Ker sem bil šibkega telesa in malo šepav, me je bila mati odločila za lažje rokodelstvo, kot je bila navada v naši vasi, kajti v Dagsburgu so sami drvarji, oglarji in sanjkarji. Gospod Gulden me je imel zelo rad. Stanovali smo v prvem nadstropju velike ogelne hiše pri francoskih vratih, nasproti »Rdečemu volu.«

Da ste vi videli, kako so sem prihajali iz raznih dežel poslanci in generali, ena na konjih, drugi v kočijah, z zlato obrobljenimi sukňami, perjanicami, kožuhi in redovi, in tako so po cesti hodili mimo kurirji, transporti s smodnikom in streljivom, topovi, vozovi z živežem, cele trume konjeništa in pešvali. To so bili časi, to je bilo življenje in vrvenje!

* Povest je izšla leta 1865.

Gostilničar Žorž je v petih ali šestih letih obogatel. Imel je travnike, sadovnjake, hiše in denarja v izobilju, saj vsi tisti ljudje, ki so prihajali iz Nemčije, Švice, Rusije, s Poljskega ali odkod drugod, se niso zmenili za par perišč razmetanega denarja — bili so sami plemiči, katerim se je zdelo častno, ako niso štedili.

Od jutra do večera, celo po noči je bila v gostilni pri »Rdečem volu« miza pogrnjena. Ob visokih oknih v prtiličju ni bilo videti drugega kot velike, belo pogrnjene, z bleščočim srebrnim namiznim orodjem preobložene mize, polne divjačine, rib in drugih izbranih jedil, pred katerimi so potniki sedeli drug poleg drugega. Na velikem dvorišču zadaj ni bilo slišati drugega kot rezgetanje konj, kričanje poštnih vozničkov, smejanje dekel in drdranje prihajajočih in odhajajočih vozov pod vhodi. Takih srečnih in blagotvornih časov gostilna pri »Rdečem volu« ne bode imela nikdar več.

Ustavljali so s tam tudi ljudje, ki so bili doma v meshu, ljudje, ki so svoj čas še po gozdih pobirali dračje ali po cestah pometali konjski gnoj. Med neprestanimi vojnami po raznih deželah so postali — eden izmed tisoč — poveljniki, stotniki, generali.

Tudi stari Melhijor s kapo iz črne svile, potegneno čez široka, kosmata ušesa, z ohlapnimi trepalnicami, velikimi roženimi očali na nosu in stisnjenimi ustnicami, tudi on je včasih lupo in bodalce položil na mizo ter pogledel proti gostilnici, posebno kadar so postilijoni, rezko pokajoči z biči, vzbujali jek ob nasipih in oznanjali novega, odličnega gosta. Potem je postal pozoren in včasih je pa vzkliknil:

»Le poglej ga, to je sin strehokrovca Jakoba, stare šivilje Marijane, tisti-le pa sodarja Franceta Jožela Ta je imel srečo — polkovnik in povrhu še cesarski baron! Zakaj se ne ustavi pri svojem očetu, ki stanuje tu doli v Kapucinski ulici?«

Njegov obraz pa se je izpremenil, ko jih je videl stopiti na ulico in na desni in levi ljudem, ki so ga spoznali, stiskati roke. Obrisal si je oči z velikim, pisanim robcem in mrmral:

»Kako bo vesela uboga stara Ana! No, to me veseli, ta ni ošaben, ta je vrh človek! Da bi ga le krogla prehitro ne pobrala!«

Nekateri so se peljali mimo, kakor da bi se sramovali svojega rojstnega kraja, drugi so ponosno stopali po ulicah, išoč sestro ali sestrično. O zadnjih je govorilo vse mesto, ves Pflzburg se je nekako dčil z njih reči in spoletami; prve pa so zaničevali prav tako ali pa še bolj negotakrat, ko so še pometali ceste.

Skoro vsak mesec se je zaradi kake nove zmage pel Tedeum in top pred arzenalom je izstrelil svojih 21 strelcov, ki so nam razigrali srce v prsih. Naslednjih osem dni so vse rodbine preživele v strahu in nemiru; posebno uboge stare žene so čakale na pisma. Ko je prišlo prvo, je vedelo vse mesto: »Ta in ta je dobila poročilo o svojem Žaku ali Klodu.« Vse je vrela tja, da bi zvedeli, če kaj piše o njih Jožetu ali njih Zan-Baptistu. O povišanjih in mrtvaških listih niti ne govorim. Povišanja je verjel vsakdo — saj so mrtveci morali dobiti nadomestila; mrtvaških listov pa so starši čakali z vročimi solzami, kajti dobili jih niso takoj, večkrat celo sploh ne in ubogi starši so se potem tolažili z mislijo: »Morda je naš fant ujet. Ko bo mir sklenjen, se vrne.« Koliko se jih je vrnilo, ki so jih imeli za mrtve!

Miru pa le ni bilo — komaj je bila ena vojna končana, se je pričela druga. Vedno nekaj ni bilo v redu, zdaj od Rusije, zdaj od Španije, zdaj odkod drugod — cesar ni bil nikdar zadovoljen.

Ko so šlo skozi mesto polki, naglih korakov, z velikim plaščem okrog ledij, s telečnjikom na hrbtu, s puško kakor se jim je zdelo na ramah ali pa v roki, z dolgimi, do koljen segajočimi kamašami, zdaj oškropljeni od blata, zdaj vsi polni prahu, takrat me je oče Melhijor, gledajoč mimo, dočel, večkrat vprašal zamišljen:

»Kaj misliš, Jože, koliko smo jih od leta 1804 videli iti skozi mesto?«

»Kako bom vedel, gospod Gulden«, sem odgovoril. »Vsekako pa najmanj štirikrat do petkrat stotisoč.«

»Da — najmanj!« je odgovoril on. »In koliko si jih videl priti nazaj?«

Zdaj sem umel, kaj je hotel reči in odvrnil:

»Morda se vračajo čez Majno ali po kak drugi cesti. Drugače si ne morem misliti!«

On pa je zmajal z glavo in rekel:

nošno samostalna demokratska stranka. Klicali so se močje iz poedinih krajev ter se jim je naročilo, naj pridobijo za nacionalni blok toliko in toliko glasov.

Kakor je državna vlast na vse mogoče načine podpirala samostalno demokratsko stranko, tako je Slov. ljudski stranki delala vse mogoče zapreke. Listi Slov. ljudske stranke so se plenili in nazadnje ustavili. Tako sta bila med drugim ustavljena »Domoljub«, »Slovenski Gospodar« in »Straža«, ki so neprimerno mnogo storili za gospodarski napredek našega ljudstva. Tako se je naši stranki vzelo glavno obrambno in podučno sredstvo.

Samostalno demokratska stranka je pred volitvami izdala geslo, da je edino ona državotvorna, vse druge stranke, ne izvzemši radikalne, pa nimajo državotvornega značaja. V okrožju Maribor—Celje se radikalna stranka ni hotela pridružiti takozvanemu nacionalnemu bloku, dobro vedoč, da je ta blok po svojem bistvu in namenu zgolj samostalno demokratski, ki nima drugega namena, nego da pridobi samostalnim demokratom glasove, katerih jim ljudstvo dati noče. Zato so samostalni demokratje po svojih listih srdito in surovo napadali radikalno stranko in njene voditelje.

Ako so samostalni demokratje celo radikalno stranko, kar se tiče njene državnosti in državotvornosti, razglašali kot manjvredno, se ni čuditi, da so našo stranko natolcevali in psovali kot separatistično in protidržavno. Obrekovanje ni imelo nobenega vpliva na neodvisne stanove in na strujne vrste slovenskega ljudstva. — Ogronna večina slovenskega naroda je preko nesramnih psovov samostalno demokratske stranke prešla s tistim prezirom, ki ga zaslužijo ljudje takšnih moralnih lastnosti.

Drugače pa je z ljudmi, ki so odvisni, zlasti z uradniki. Na uradnike v Sloveniji je bil vršen takšen teror, takšen pritisk, da ga naša zemlja ne pozna. Vse osebe, o kojih samostalno demokratski matadorji niso bili sigurni, da so njihovi brezpogojni sluge in slepo orodje v njihovih rokah, so bili premeščeni. V jako veliki meri se je tako premeščevanje godilo med učiteljstvom, kjer je bilo na brezvesten in podel način pogazeno načelo stalnosti na največjo škodo učiteljstva samega.

Med uradniške vrste se je vlezlo toženje in denuncianstvo najgorje vrste. Kdor ni brezpogojno trobil v samostalno-demokratski rog, je bil ožigosan kot sumljiv in kot nesposoben za uradniško službo. Uradništvo je trpelo prave muke. Tajništvu samostalno demokratske stranke v Mariboru je pošiljalo uradnikom in poduradnikom pisma s posebnim opozorilom, da imajo čuvarji skrinjic liste nacionalnega bloka naročilo, naj pazijo na kretnje volilcev uradnikov, kako bodo volili. Poleg tega nasilja, kojemu je bilo izpostavljeno uradništvo, se je vršil z zakonom nabranjen pritisk na gospodarsko odvisne ljudi. Pretilo se jim je (slučaj delavcev zaposlenih v kopalnišči Dobrna), da izgubijo službo, ako ne glasujejo za nacionalni blok; drugod, kakor n. pr. v Rušah so se grožnjam dostavljale še obljube. Samostalno demokratska stranka je kot kapitalistična stranka med delavskimi sloji brez simpatij, celo osovražena je. Ako je med njimi dobila nekaj glasov, je to staviti na račun gospodarskega pritiska in pa podkupovanja. — Denarja iz volilnega fonda je bilo dosti na razpolago, in kdor se je hotel dati z denarjem prepričati, kako državotvorno delo stori s tem, da glasuje za listo nacionalnega bloka, je dobil denar, in kdor je hotel piti na ta namen, njemu se je plačalo vino ali žganje.

»Tisti, ki jih nisi videl priti nazaj, so padli, kakor jih bo padlo sto — in še enkrat stotisoč drugih, ako se nas ne usmili ljubi Bog, kajti cesar ljubi samo vojsko! Da svojim bratom preskrbi krone, je prelil že več krvi, nego je storila naša velika revolucija, da ljudem pribori pravice.«

Zopet sva se lotila dela, opazke gospoda Guldena pa so mi dale dosti misliti.

Res da sem šepal nekoliko z levo nogo, a koliko drugih, ki o tudi bili pohabljeni, je kdaj temu moralo iti v vojsko!

Vse te misli so mi rojile po glavi in če sem dolgo mislil na to, sem postal zelo žalosten. To se mi je zdelo grozno, ne samo, ker vojske nisem imel rad, ampak še bolj, ker sem se hotel oženiti s svojo sestrično Katarino. Bila sva nekako skupaj vzgojena in živahnejše ter segevejšje deklece pač ni bilo. Bila je plavalaska z modrimi očmi, rdečih lic in kot mleko belih zob ter skoro 18 let stara. Jaz sem jih imel 19. Marjeta je bila videti zelo zadovoljna, kadar me je videla prihajati vsako nedeljo zjutraj, da sem pri njih zajtrkoval in obedoval.

Potem sva šla s Katarino na sadni vrt za hišo. Skupaj sva jedla isto jabolko in isto hruško in ni jih bilo srečnejših ljudi na svetu.

Samo jaz sem spremljal Katarino k veliki maši in k večernicam. Ob žeganju se je vedno držala moje roke in ni hotela plesati z nobenim drugim fantom iz vasi. Vsak je vedel, da se bova vzela, ako pa me zadene nesreča, da me vzememo, bo vsega konec. Zelen sem si, da bi bil še stokrat bolj šepav, kot sem bil, kajti takrat so pobirali najprej šepaste fante, potem oženjence brez otrok in slednjič tiste z enim otrokom, zato sem si mislil nehote: »Ali so šepci boljše od oženjencev? Ali bi te utegnili dati h konjeništvu?« — Ta misel me je delala žalostnega; najrajši bi bil pobegnil.

Najbolj pa sem se bal leta 1812, ko se je pričela vojaka z Rusi. Od februarja do konca maja je šel polk za polkom skozi mesto: dragonci, kirasirji, karabinci, huzarji, ulanci vseh barv, artiljerija, vozovi s streljivom, bolniki, prtljago in živežem, drug za drugim kot reka, ki se neprestano vali mimo.

Spominjam se še, da so ta vlak otvorili grenadirji, ki so imeli s sabo velike, z volni uprežene vozove. Voli so

Predsedniki volilnih odborov na poedinih voliščitih, kateri so bili pristaši samostalne demokratske stranke, in teh je bila večina, so izrabljali svoj položaj, za nedovoljeno agitacijo za samostalno demokratsko stranko in zato, da bi se število glasov za druge stranke, zlasti za Slovensko ljudsko stranko čim največ zmanjšalo.

Navedel sem le nekoliko slučajev iz velikega broja onih protizakonitih činov, katerim se ima nacionalni blok zahvaliti za svoj mandat, ki ga je dobil.

Zlatorog mila ima vse dobre lastnosti, ki jih gospodinja pričakuje od dobrega mila: visoko čistilno moč, veliko množino pen in izvanredno izdatnost; vsled tega napravi iz vsakega perila v najkrajšem času snežnobel dišeč zaklad. Zato uporabljajte samo Zlatorog mila!

Dr. Pivko dolži naše ljudi nepoštenosti.

Samostalno-demokratski poslanec dr. Pivko je v svojem prvem govoru v narodni skupščini trdil: njemu je znano, da je na volišču Sv. Marko niže Ptuj dobil 40 kroglic, a pri številu glasov jih je volilna komisija našla v njegovi skrinjici samo 16. Dr. Pivko je tudi povdaril, da ima v rokah izjave 40 volilcev, da so glasovali za njegovo kandidatno listo. S tem je dr. Pivko obdolžil volilno komisijo pri Sv. Marku, da ni pravilno postopala ter mu je na nepojasnjen način odvzela čez 20 glasov.

Dr. Pivko je izrekel težko obdolžitev nad našimi župani, člani volilne komisije in čuvarji skrinjic. Obdolžil je s tem naše poštene može, da so nepošteno ravnali. Navedel sicer ni nobenega dokaza. Tistih 40 njegovih »izjav« smatramo, da so podobne povesti »Tisoč in ena noč.« V volilni komisiji pri Sv. Marku so bili sami poštene može; tudi Pivkova stranka je imela svojega zastopnika. Pred celo slovensko javnostjo povemo, da je to sumničenje grdo obrekovanje in sramotenje, da celo kaznjivo dejanje! Kdor dolži naše poštene gg. župane in občinske odpornike nepoštenosti in jim očita, da so manipulirali (kradli) volilne kroglice v korist naše stranke tak človek, najsiho kdorkoli, spada na zatožno klop. Povdarjamo, da so vsi naši glasovi, ki jih je v Sloveniji nad 105.000, pošteno pridobljeni. Balkanskih volitev, balkanskih sredstev naši ljudje ne poznajo in jih tudi ne bodo nikdar uporabljali.

Dr. Pivko je grdo žalil poštene slovenske može pri Sv. Marku. Izrekel je nad njimi težko obdolžitev. Te žalit-

bili namesto konj, da bi bili pozneje, ko bi ne bilo več zalog, vojski za hrano.

»To je pametna misel!« so govorili ljudje. »Ko grenadirji ne bodo več mogli živiti volov, bodo voli živili grenadirje.« A tisti, ki so tako govorili, niso vedeli, da morejo voli na dan prehoditi kvečjemu sedem do osem milj in na vsakih osem dni pohoda potrebujejo najmanj en dan počitka, tako da so bile uboge živali že brez parkljev, da so jim pene tekle iz gobcev in oči štrlele iz glave, da jim je vrat tičal med pleči in da jih je bila sama kost in koža. Tri tedne smo videli iti skozi mesto cele vrste teh živali, ki so bile čezmčez ranjene od bajonetov. Meso je postalo zelo po ceni, ker so pobili mnogo teh volov, a malokdo je maral zanje, ker je bolno meso nezdravo. Prišli niso niti 20 milj onkraj Rena.

Pozneje smo videli mimo iti celo morje suhic, sabelj in čelad. Vse to se je zagvoznilo pod francoskim vrati, šlo dalje po veliki cesti čez paradni trg in pri nemških vratih zopet ven.

Slednjič so navsezgodaj dne 10. maja 1812 topovi iz arzenala naznanili gospodarja vsega tega. Jaz sem še spal, ko je počil prvi strel in so mala stekla mojega okna zaropotala kot boben. Skoro isti hip je gospod Gulden s prizgano svečo v roki odprl vrata in rekel:

»Vstani — on je tu!«

Odprla sva okno. V nočni temi sem videl kakih sto dragoncev, od katerih jih je več nosilo goreče baklje, kako so v diru prišli sem od francoskih vrat. Bakljada je kot odsvit požara švigala čez hišna pročelja in iz vseh oken so se slišali klici: »Živio cesar! Živio cesar!«

Pravkar sem opazoval voz, ko se je konj zaletel v steber, ob katerega je mesar Klein navadno privezaval vole, ter padel. Kot mrtev je dragonec z razprostrtimi nogami telebnil ob tla, čelada se je zavalila v jarek, in tisti hip se je neka glava nagnila iz voza pogledat, kaj se je zgodilo, debela, blede, široka glava s čopom las na čelu — to je bil Napoleon. Dvignil je roko, kot bi hotel ponosljati, ter rekel nekaj besed. Častnik, ki je jahal poleg kočije, se je pripognil, da bi mu odgovoril. On pa je ponosljaj in krenil okrog oga, klici pa so se podvojili in topovi so gremeli.

To je bilo vse, kar sem videl.

ve poštene Slovenci ne bomo nikdar pozabili. Ko se pride dr. Pivko zopet ponujat v kmetijske občine, bomo zahtevali od njega, da nam odgovori, zakaj je žalil Slovence sploh in posebej še člane volilnih odborov.

Zakaj je sladkor tako drag?

Naše ljudstvo še ni nikdar tako obupano tožilo o ne-nosni draginji in manjvrednosti domačih pridelkov, kakor letos. Vseposvods se sliši tožba: Kar imam za prodati, nima cene, kar pa moram kupiti, je silno drago. Zato napreduje z grozečo naglico zadolževanje kmetov in kmalu bo napredaj vse polno kmetij po sramotnih cenah, ker ne bo denarja.

Sladkor je danes silno drag. V Jugoslaviji se potroši tega blaga za več sto milijonov na leto. Ko se je država SHS ustanovila, smo morali za 250 do 300 milijonov din. sladkorja uvažati iz drugih držav, večinoma iz Čehoslovaške. Ker pa imamo za sladkorno peso izvrstna polja in se hoče vsaka država kolikor mogoče orestiti tujega uvoza, je bilo pravilno in pravično, da je naša država uvedla za tuji sladkor visoko uvozno carino v približnem znesku 5 din. za kilogram, da na ta način zaščiti domačo produkcijo in pozivi vsled visokih cen veselje do sejanja sladkorne pese in do ustanavljanja novih tovarn. V dosego tega visokega cilja osamosvojitve je narod voljno prenašal visoke cene, žrtvujoč milijone in milijone za to važno panogo domače industrije v nadi, da bodo sladkorne cene padle takoj na svetovno pariteto, kakor hitro bi naša produkcija zadostila domači porabi. Vsled visoke zaščitne carine in narodne poživovalnosti je lani produkcija sladkorja dosegla višino domačega konzuma ter ga celo prekoračila za 60 do 70 milijonov kg. Sedaj bi seveda cena sladkorja morala pasti vsaj za znesek zaščitne carine, t. j. za 4 do 5 din. pri kg. kajti glavni vzrok visokih cen in zaščitne carine je dosežen: domača sladkorna industrija krije domače potrebe; domovina stoji na lastnih nogah.

Zalibog pa sedaj ne opažamo padanja sladkornih cen, ker hoče tistih osem jugoslovanskih sladkornih tovarn, katerim je narod pomagal do korita, še nadalje izrabljati dosedajne visoke cene. Iz narodnih žuljev ustvarjena narodna industrija hoče v tem slučaju izsesavati narod kot pijavka na podlagi liberalnega kapitalističnega in nedemokratskega svetovnega naziranja. Kaj ji mar država! Državna oblast naj čuva, da ne pride do kravalov. Zato vidimo tu, da te fabrike nočejo prodati svojega preostanka v inozemstvo (ker bi ga morala dati ceneje in z manjšim dobičkom), vključ temu, da bi s tem ojačile našo trgovsko bilanco za 300 do 350 milijonov din. Nočejo pa tudi domačim posestnikom dovoliti za sladkorno peso takih cen, da bi pokrile vsaj pridelovalne stroške. Kaj jim zato, če strada 170.000 do 180.000 pridelovalcev sladkorne pese, kaj jim zato, če trpi ubogi delavec in uradnik po vsej državi tudi še nadalje brez potrebe. Mastni profiti naših sladkornih tovarn so lansko leto dosegli 400 do 500%. Tovarne, ki so investirale v svoje podjetje 15 do 20 milijonov din., so zaslužile v enem letu 80 do 100 milijonov din. In pri tem naj ostane v škodo naroda. Sliši se celo, da hočejo še pritisniti na vlado, da poviša zaščitno carino na sladkor, da bi zamogli na podlagi te povišane carine doseči še višje cene. Narod hočejo sleči do golega. Da bi lažje dosegli svoj namen, nočejo posestnikom izplačati od-

Cesar se ni ustavil v Pfalzburgu. Ko se je že dalje peljal proti Zabernu, je artiljerija izstrelila zadnje strele. Potem je bilo zopet tiho. Straže pri francoskih vratih so zopet dvignile most in stari urar me je vprašal:

»Ali si ga videl?«

»Da, gospod Gulden!«

»Dobro!« je rekel. »Ta mož ima v rokah življenje nas vseh, samo dihniti mu je treba preko nas in po nas je. Hvalimo Boga, da ni hudoben, sicer bi svet gledal strašne stvari kot za časa barbarskih kraljev in Turkov.«

Ves je bil vtopljen v misli. Čez nekaj časa je še pristavil:

»Zdaj greš zopet lahko v posteljo. Ura je bila še le tri.«

Vrnil se je v svojo sobo, jaz pa sem legel v posteljo. Po prejšnjem hrupu je bilo zunaj nenavadno tiho in do sveta sem neprestano mislil na cesarja. Tudi na dragonca sem se spomnil in rad bi bil vedel, je li umrl vsled padca. Drugi dan smo zvedeli, da so ga spravili v bolnico in da bo okreval.

Od tistega dne do konca septembra so po cerkvah peli mnogo zahvalnic in za vsako novo zmago 21krat ustrelili s topovi. To se je skoro vedno zgodilo zjutraj in gospod Gulden je vsakokrat zaklical:

»He, Jože! Se ena dabljena zmaga! 50.000 mrtvih, 25 zastav, 100 topov! Vse dobro poteka. Vse v redu! Zdaj bo samo še treba novega nabora, da nadomestijo tiste, ki so padli.«

Nato je odprl vrata in videl sem, kako si je čemerno plesal in gočrokok ter z razgaljenim vratom v umivalniku umival lice.

»Ali mislite, da bodo pobrali tudi hromce, gospod Gulden?« sem vprašal plašno.

»Ne, ne«, je odgovoril dobrodušno, »nič se ne boj fant. Ti nikakor niso za službo. Bomo že tako naredili. Le pridno delaj, zaradi drugega pa ne imej skrbi.«

Opazil je moj nemir in to ga je bolelo. Svoje žive dni nisem poznal boljšega človeka. Pozneje se je oblekel, da pojde navijet ure po mestu, pri krajnem poveljniku, pri županu in pri drugih odličnjakih. Jaz sem ostal doma. (Dalje prih.)